

EXAMINAREA SAU EXECUTAREA ADRESELOR CURȚII CONSTITUȚIONALE?

Igor CRISTAL,

doctorand, ULIM, consilier de stat de clasa I

RÉSUMÉ

L'ignorance des adresses (saisies) de la Cour constitutionnelle par le Gouvernement, et surtout par le Parlement, menace l'ordre constitutionnel établi et est causée par l'absence d'un mécanisme d'action clair et de sanctionner les autorités publiques et les hauts fonctionnaires. Il est nécessaire à la consécration de délit constitutionnelle et de mécanisme de responsabilité constitutionnelle, par laquelle période peut être exigé de manière efficace "l'exécution" des adresses.

Mots-clés: des adresses (saisies) de la Cour constitutionnelle, les autorités publiques, les lacunes dans la législation, la supervision constitutionnelle, la responsabilité constitutionnelle

REZUMAT

Ignorarea adreselor Curții Constituționale de către guvern, și în mod special de către parlament, atentează la ordinea constituțională stabilită și este cauzată de lipsa unui mecanism clar de intervenție și sancționare a autorităților publice și a demnitarilor de rang înalt de către Curtea Constituțională, fiind necesară și consacrarea delictului constituțional și a mecanismului răspunderii constituționale, perioadă pînă la care nu poate fi cerută în mod efectiv "executarea" adreselor.

Cuvinte-cheie: adresele Curții Constituționale, autorități publice, lacune în legislație, supraveghere constituțională, răspundere constituțională

Introducere. Adresa constituie actul prin intermediul căruia Curtea Constituțională (CC), fără a substitui organul legislativ, își exercită rolul său de „legislator pasiv“, **atenționînd** asupra unor lacune sau curențe existente în legislație și **insistînd asupra necesității** operării unor modificări în reglementările legale care au făcut obiectul controlului de constituționalitate. Totodată, adresa constituie un instrument important în procesul de perfecționare a cadrului legislativ. Practica, însă, demonstrează că autoritățile publice vizate deseori ignoră adresele, fapt ce, în parte, se datorează incoerenței normelor pertinente, precum și lipsei unei reacții prompte de sancționare.

Scopul studiului este identificarea soluțiilor întru depășirea situației ignorării adreselor CC de către autoritățile publice.

Materiale și metode aplicate. Pentru realizarea cercetării au fost analizate prevederile pertinente ale legislației Republicii Moldova (RM), Federației Ruse (FR), jurisprudența și rapoartele CC. Au fost aplicate metodele de cercetare științifică: analiza și sinteza, inducția și deducția, interpretarea logică și gramaticală, comparația.

Rezultate obținute și discuții. Instituția *adresei* în actele CC se

datorează prevederilor art. 79 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502 din 16.06.1995: [1] dacă la examinarea cauzei CC constată existența unor lacune în legislație ce se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției, ea atrage atenția organelor respective, printr-o adresă, asupra lichidării acestor lacune, iar organele sesizate comunică, în termenul stabilit, CC rezultatele examinării adresei. Prin completarea, în anul 2002, a Legii nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională [2] (art. 28/1 alin. 4) s-a stabilit că observațiile (constatări) CC privind lacunele (omisiunile) reglementărilor normative, datorate nerealizării unor prevederi constituționale indicate în adresă, urmează să fie examinate de instanța vizată, care în termen de cel mult 3 luni trebuie să informeze CC despre rezultatele examinării. De asemenea, s-a insituit răspunderea pentru neexecutarea, executarea necorespunzătoare sau împiedicarea executării actelor CC (art. 28/2).

Prin *adresă* se înțelege [3, p. 28] o comunicare oficială făcută în scris de o organizație, o instituție etc., scrisoare de la o autoritate sau de la o societate, scrisoare oficială.

Actele CC sînt oficiale și executorii pe întreg teritoriul țării, pentru

toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice. Autoritățile publice sînt obligate să execute actele CC: Guvernul, în termen de cel mult 3 luni de la data publicării hotărîrii CC, trebuie să prezinte Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea sau abrogarea actului normativ, sau a unor părți ale acestuia declarate neconstituționale. Proiectul de lege respectiv trebuie examinat de Parlament **în mod prioritar**; Președintele RM sau guvernul, în termen de 2 luni de la data publicării hotărîrii CC, trebuie să modifice și să completeze sau să abroge actul sau unele părți ale acestuia declarate neconstituționale și, după caz, să emită sau să adopte un act nou.

În opinia prof. V. Popa [4, p. 564], legislatorul a procedat incorect, obligînd Guvernul să prezinte proiectul de lege Parlamentului, motivînd că Parlamentul care adoptă actul legislativ ar putea și ar trebui să acționeze din oficiu, precum și să informeze corespunzător CC.

Pentru a grăbi procesul de modificare a actelor legislative, ale căror prevederi au fost declarate neconstituționale prin hotărîri ale CC în anii 2012-2013, CC a solicitat de la Parlament și Guvern o informație asupra nivelului de

executare a actelor adoptate. În răspunsurile trimise, atât legislativul, cât și executivul au ilustrat modul în care decurge executarea hotărârilor și adreselor CC, indicând la ce etapă a procedurii legislative se află proiectele elaborate. Potrivit informației prezentate, se atestă lipsa unei reacții prompte și tergiversarea executării hotărârilor CC, atât de către Guvern, cât și de către Parlament, fapt ce determină perpetuarea lacunelor și implementarea defectuoasă a legilor. Această situație demonstrează lipsa de responsabilitate a Parlamentului și a Guvernului în realizarea funcțiilor ce decurg din art. 28/1 al Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 [2].

Absența reacției legislatorului la hotărârea CC, întârzierile în soluționarea acestor probleme sau eliminarea parțială a lacunelor sînt considerate ca anomalii ale ordinii de drept, existența acestora fiind inadmisibilă și intolerabilă. Legiuitorul are obligația de a elimina lacunele semnalate. "Vidul" neconstituțional apărut într-un domeniu sau problemă de drept, tolerarea unei legi sau a unui act normativ imperfect, lipsa unei intervenții legislative a Parlamentului în vederea executării actelor instanței de jurisdicție constituțională indică asupra faptului că Parlamentul, care reprezintă instituția politică abilitată prin Constituție cu atribuția de legiferare, nu-și onorează pe deplin misiunea constituțională care i-a fost conferită. Obligația legiuitorului de a elimina lacunele juridice decurge din principiile statului de drept și principiul separației puterilor [5].

Potrivit Raportului privind exercitarea jurisdicției constituționale, în anul 2013 [6], din totalul celor 6 adrese emise de CC pe numele Parlamentului și al Guvernului, doar o adresă a fost executată, trei din cele șase adrese se află încă la etapa executării, iar două adrese rămîn a fi neexecutate, termenul de 3 luni indicat în alin. (4), art. 28/1 din Legea cu privire la Curtea Constituțională fiind depășit. Pentru comparație, în 2012 [7], CC a emis 7 adrese, din-

tre care 3 au fost executate, 4 sînt în proces de executare, cu toate că CC nu a fost informată despre executarea niciuneia dintre acestea. În 2011 [8] au fost expediate 9 adrese: 2 executate, 2 în proces de executare, 5 neexecutate, iar 8 adrese, din motive inexplicabile, rămîn neexecutate începînd cu 2002 și pînă în 2011. În 2010 au fost emise 6 adrese, din care 2 sînt în proces de executare, iar 4 au rămas neexecutate [9].

Ministerul Justiției este obligat [10, pct. 5. alin. 6) lit. d)] să efectueze controlul privind procesul de inițiere de către autoritățile publice responsabile a elaborării proiectelor de modificare și completare a actelor legislative și normative ce rezultă din hotărârile CC și să prezinte Guvernului raportul privind executarea hotărârilor CC.

Responsabilitatea pentru prezentarea în termen a proiectelor sus-numite o poartă conducătorii autorităților administrației publice centrale. Pentru organizarea executării hotărârilor CC, Ministerul Justiției, în termen de 5 zile lucrătoare din data publicării acestora în Monitorul Oficial (MO) al RM, trebuie să atenționeze în scris executorul responsabil despre înaintarea propunerilor ce rezultă din hotărârile CC. În cazul în care este necesară completarea unor acte normative care nu țin de domeniul de activitate al unei anumite autorități a administrației publice centrale, executorul responsabil de înaintarea propunerilor ce rezultă din hotărârea CC trebuie numit de Guvern, la propunerea Ministerului Justiției [11, pct. 6 și 7].

Pe interior, controlul asupra executării hotărârilor și avizelor CC este exercitat de Secretariat, sub conducerea judecătorului-raportor, în conformitate cu Regulamentul Secretariatului CC. Potrivit pct. 7 lit. e) din Regulamentul privind organizarea internă a CC, aprobat prin Decizia CC nr. AG-4 din 3 iunie 2014 [12], printre funcțiile de bază ale Secretariatului CC, condus de către Secretarul general, este exercitarea controlului asupra executării actelor CC, supraveghe-

rea (nemijlocit Secretarul general) comunicării actelor CC către autoritățile publice prevăzute de lege.

Potrivit art. 26 din Codul jurisdicției constituționale [1], CC adoptă hotărâri, decizii și emite avize. Hotărârile și avizele CC se publică în MO al RM în decursul a 10 zile de la data adoptării, iar potrivit art. 75 alin. (4), factorii de decizie care nu au executat în termenul stabilit hotărârea și avizul poartă răspundere conform art. 82.

În vederea asigurării exercitării jurisdicției constituționale, pentru neexecutarea hotărârilor și avizelor CC, conform prevederilor art. 82 alin. (1) lit. c) din Codul jurisdicției constituționale, se prevede răspundere administrativă, sub formă de amendă de pînă la 25 salarii minime.

În pofida normelor imperative respective, persistă ignorarea soluționării adreselor CC, datorate unei răspunderi prea blînde, formale (declarative), fără mecanisme clare de intervenție/sanționare.

La începutul anului 2014, *Transparency International-Moldova* a prezentat rezultatele evaluării a trei piloni/instituții ai/ale Sistemului Național de Integritate: Comisia Electorală Centrală, Curtea de Conturi și Parlamentul [13]. Conform raportului dat, s-a constatat, *inter alia*, "lipsa unor mecanisme eficiente care ar asigura executarea adreselor Curții Constituționale, precum și necesitatea completării cadrului legal cu prevederi corepunzătoare în acest sens".

Curtea Constituțională a încercat să remedieze situația cu executarea actelor sale și, pe cale de interpretare constituțională, a statuat prin Hotărârea nr.33 din 10.10.2013 [14] privind interpretarea articolului 140 din Constituție că „în cazul declarării neconstituționalității unor norme/acte, pînă la operarea modificărilor de rigoare de către autoritatea emitentă, o mențiune corespunzătoare urmează să se aplice normelor/actelor anterioare declarării neconstituționalității într-un mod conform considerentelor menționate în hotărârile CC și ur-

mează a fi operată în textul actului de bază, în sensul revigorării textului normelor/actelor anterioare declarării neconstituționalității”. De asemenea, CC a reamintit că „respectarea hotărârilor CC este o condiție necesară și esențială pentru buna funcționare a autorităților publice ale statului și pentru afirmarea statului de drept. Parlamentul sau Guvernul, după caz, au obligația de a abroga sau de a modifica respectivele acte normative, punându-le astfel de acord cu Constituția. Intervenția Parlamentului sau a Guvernului, în interiorul termenului prevăzut de articolul 28/1 din Legea privind Curtea Constituțională, în sensul celor stabilite prin hotărârea CC reprezintă o expresie a caracterului definitiv și general obligatoriu al deciziilor instanței de contencios constituțional”.

Considerăm această hotărâre interpretativă un pas concludent și pertinent, dar nu și suficient pentru soluționarea problemei în ansamblu. Deși ar fi trebuit să fie reglementate de norme juridice, anumite relații sociale, totuși, sînt neglijate de către legiuitor. **Pasivitatea și ignoranța legiuitorului în planul echilibrului constituțional se ascunde în spatele imunității parlamentare a deputaților și mai este expresia directă a culturii juridice a acestora.** Potrivit art. 9 din Legea nr. 39 din 07.04.1994 despre statutul deputatului în Parlament [15], imunitatea parlamentară are ca scop protejarea deputatului în Parlament împotriva urmărilor judiciare și garantarea libertății lui de gândire și de acțiune, iar deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică sub nicio formă pentru opiniile politice sau voturile exprimate în exercitarea mandatului. Se pare că, în practică, libertatea de acțiune și cea de vot ale deputatului se întind pînă la abținerea sau neparticiparea acestuia la vot, fără a suporta careva consecințe defavorabile. Deci votarea (inclusiv) unui proiect de act legislativ pe ordinea de zi a ședinței în plen a Parlamentului este totalmente la discreția deputatului. Prin urmare, este necesară cel

puțin stipularea legală a obligației Președintelui Parlamentului sau a președintelui de ședință de a atrage atenția deputaților în plen asupra proiectelor ce trebuie adoptate întru executarea actelor oficiale ale CC.

Pe cale de aplicare directă a actelor sale, fără a mai utiliza pîrghia adresei, CC a mers și la pronunțarea Hotărârii explicative nr. 34 din 11.10.2013 privind modul de executare a hotărârii CC nr. 27 din 20.12.2011 [16]. CC a pronunțat hotărârea explicativă prin care a stabilit că organul legislativ a admis existența unui vid legislativ și a statuat că pînă la completarea cadrului legal cu prevederi care vizează modul de asigurare cu pensie a judecătorilor, urmează să se aplice prevederile anterioare, în vigoare pînă la modificarea considerată neconstituțională.

La elaborarea, adoptarea și aplicarea actului legislativ, conform art. 4 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 780 din 27.12.2001 privind actele legislative [17], trebuie respectate principiile de bază ale legiferării: oportunității, coerenței, consecvenței și echilibrului între reglementările concurente. Iar potrivit art. 5 alin. (2) din aceeași lege, actul legislativ trebuie să corespundă următoarelor condiții general obligatorii: a) să fie în concordanță cu principiile de bază ale legiferării, prevăzute la art.4, și b) să fie întocmit conform tehnicii legislative și normelor limbii literare.

Formulele literale (sintagmele)¹

¹ „...constată necesitatea instituirii unui mecanism”, „a constatat existența unor lacune în legislație”, „menționează necesitatea instituirii prevederilor legale care ar stabili ...”, „este necesar a defini clar, prin lege”, „a observat o inadverență”, „urmează a fi instituite norme care vor stabili într-o formulă clară ...”, „consideră necesar a atrage atenția Parlamentului asupra neconcordanței existente între reglementările ...”, „a observat că legislația conține reglementări ambigue cu privire la ...”, „relevă că alin. (1) art. 111 din Codul muncii, atît în redacția anterioară, cît și în cea actuală, învederează neclaritate”, „norma respectivă conține lacune ce țin de tehnica legislativă”, „consideră necesar a asigura coerența prevederilor legii”.

utilizate de CC în adresele sale relevă faptul că **legiuitorul este atenționat asupra abaterii în procesul legiferării de la condițiile generale obligatorii ale actului legislativ.**

În lumina cerinței constituționale prin care CC „garantează responsabilitatea statului față de cetățean”, considerăm că instrumentul adresei trebuie trecut din planul „testului de calitate a legii” sau recomandărilor (controlului) de oportunitate în planul controlului constituțional, care este un control de conformitate al actelor normative cu Constituția. Altfel spus, **de implementat un mecanism de sancționare în cadrul răspunderii constituționale**, cu toate că încă nu există o consacrare expresă în textul constituțional a unei astfel de răspunderi și nici o reglementare legislativă.

Esența răspunderii constituționale constă în survenirea consecințelor juridice în cazurile de afectare a echilibrului puterii și sancționarea celor vinovați – o garanție reală a statului de drept și a supremației legii. Pot fi trași la răspundere constituțională organele de stat și demnitarii de stat (funcționarii publici de cel mai înalt rang), iar instanța competentă de aplicare a răspunderii – CC, prin influența asupra acestora (sancționarea), **poate obliga statul să își onoreze obligațiile constituționale.**

În perioada sovietică, răspunderea constituțională a fost privită ca fiind o răspundere politică [18, p. 282]. Răspunderea constituțională este răspunderea pentru exercitarea inadecvată, incompetentă sau ineficientă a puterii publice, prin hotărâri ineficiente, nerezonabile și iraționale luate de demnitarii și funcționarii publici în procesul exercitării atribuțiilor de serviciu.

Sancțiunile răspunderii constituționale trebuie să asigure **încetarea încălcării ordinii constituționale**, prin recunoașterea neconstituționalității actului normativ sau a unor dispoziții ale acestuia, suspendarea acțiunii actelor autorităților publice, dar nu în ultimul rînd și prin amendarea sau demiterea demnitarilor de stat responsabili, care nu și-au exe-

cutat în mod corespunzător obligațiile de serviciu.

Specificul dreptului constituțional de a fi format din norme juridice cărora le lipsește sancțiunea determină mai mulți autori în domeniu să considere răspunderea autorităților supreme în stat, reglementată de Constituție, doar ca o răspundere politică [18, p. 280]. Răspunderea politică este răspunderea pentru realizarea inadecvată de către subiecții puterii a competențelor cu care au fost învestiți de către popor. Demiterea persoanelor care nu și-au îndeplinit în modul corespunzător obligațiile funcționale ar putea fi atât o măsură a răspunderii politice, cât și a răspunderii constituționale [18, p. 281]. **Pentru a le delimita și pentru eficacitate, este imperios de consacrat legislativ componenta delictului constituțional, sancțiunile și modul de aplicare a acestora**, ceea ce, pe bună dreptate, sesizează prof. Gh. Costachi [19, p. 56], care – în opinia noastră – a acordat o atenție deosebită subiectului.

Fostul președinte al CC și unul dintre autorii Comentariului Constituției [4, p. 521], Dumitru Pulbere, diferențiază controlul constituționalității *specializat* de controlul constituționalității *în supraveghere*, astfel încât, în opinia sa, deciziile adoptate în supraveghere constituțională au caracter de recomandare, destinatarii acestora fiind autoritățile statale care au elaborat / adoptat actul verificat, totodată considerând adresa despre necesitatea aducerii actului respectiv în conformitate cu Constituția parte din supravegherea constituțională. Apreciem opinia dată ca fiind formată în contextul evoluției mecanismului de control, de la Comitetul Supravegherii Constituționale al URSS, care putea [20] să recomande organului emitent să excludă din actele adoptate prevederile ce contravineau Constituției și chiar de veto pe categorii de legi, și pînă la cel actual. Considerăm, însă, că acest mecanism de control necesită a fi perfecționat în sensul expus în prezenta comunicare.

Raportul despre exercitarea ju-

risdicției constituționale, elaborat în Secretariatul CC sub conducerea nemijlocită a șefului acestuia, în baza materialelor examinate de CC, și aprobat prin hotărîre a CC, se expediază anual, în luna ianuarie, autorităților competente să numească judecători în CC și trebuie [1, art. 80 alin. (2) lit. e)] să conțină **concluzii și recomandări**. Considerăm că anume aceste concluzii și recomandări constituie mecanismul de supraveghere constituțională, pe cînd adresele, odată ce fac corp comun cu actele oficiale adoptate sau emise de CC, adică cu hotărîrile, avizele și chiar deciziile [21] CC, ar trebui să producă efecte plenipotențiere și similare cu dispozițiile acestor acte.

În acest context, apreciem ca inoportună adoptarea deciziilor care să conțină și adrese, reieșind din faptul că doar hotărîrile și avizele CC se publică în MO, nu și deciziile, precum și doar hotărîrile și avizele se execută în mod obligatoriu în termenele indicate de CC, neexecutarea fiind pasibilă de sancționare administrativ-contravențională.

CC operează în actele sale oficiale cu sintagma „executarea adresei” [22], pe cînd normele legale operează cu cea de „examinarea adresei”. Astfel, formularea actuală a art. 79 din Codul jurisdicției constituționale și art. 28/1 alin. (4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională instituie **doar obligația legală în sarcina organelor sesizate – de a comunica, în termenul stabilit, Curții Constituționale rezultatele examinării adresei**. Simpla comunicare a rezultatelor examinării adresei poate însemna și ignorarea atenționărilor sau chiar respingerea observațiilor, ce și se întîmplă de fapt.

Pentru depășirea stării date, este bine-venită intervenția legiutorului în aceste acte legislative, și anume modificarea alin. (4) al art. 28/1 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, cu expunerea în următoarea redacție:

“(4) **Observațiile** Curții Constituționale privind lacunele (omisiunile) reglementărilor normative,

datorate nerealizării unor prevederi constituționale, indicate în adresă, urmează să fie **înlăturate** de instanța vizată, care în termen de cel mult 3 luni va informa Curtea Constituțională despre **soluționarea acestor probleme**”, precum și modificarea corespunzătoare a art. 79 din Codul jurisdicției constituționale:

„(1) Dacă la examinarea cauzei Curtea Constituțională constată existența unor lacune în legislație ce se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției, ea **cere** organelor respective, printr-o adresă, **lichidarea** acestor lacune (2). Organele sesizate comunică, în termenul stabilit, Curții Constituționale despre **soluționarea acestor probleme**”.

Reiterăm totodată necesitatea instituirii unor mecanisme de control și reprimare a delictelor constituționale, identificarea și implementarea unor **mecanisme de sancționare a Parlamentului pentru „pasivitate”**, inclusiv prin utilizarea pîrghiilor CC de legislator pasiv, prin acte interpretative, utilizarea promptă a mecanismului de suspendare temporară a acțiunii actului sesizat. La expirarea termenelor stabilite pentru executare trebuie **declanșate automat** mecanisme de sancționare, fiind necesare modificări și completări corespunzătoare ale Codului jurisdicției constituționale nr. 502 din 16.06.1995 și ale Legii nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională.

În acest sens, propunem ca lacunele (omisiunile) reglementărilor normative să fie **sugerate *expressis verbis*** în actele CC și în cazul în care acestea nu sînt înlăturate în termen de către autoritățile publice competente, **să se aplice reglementările sugerate** de instanța de jurisdicție constituțională, totodată anumiți demnitari de stat de rang înalt **responsabili să fie sancționați** contravențional, apoi, după caz, penal. Trebuie nominalizate funcțiile persoanelor responsabile, anume: membrii guvernului, prim-ministrul și președintele parlamentului.

Se pot exemplifica în acest sens prevederile Legii cu privire la CC

a Federației Ruse [23], care îi oferă conducătorului subiectului FR prerogativa de a dizolva anticipat organul legislativ suprem al subiectului FR, în cazul în care acesta nu a înlăturat în termen de șase luni carențele constatate de CC [24]. De asemenea, Președintele FR deține prerogativa de a revoca din funcție conducătorul subiectului FR, pe motiv de neexecutare de către acesta a hotărârii CC, în termen de o lună sau în alt termen fixat în hotărâre. Conducătorul subiectului FR poate contesta decretul respectiv al Președintelui la Judecătoria Supremă a FR în termen de zece zile de la publicare. [25] Totodată, art. 81 din Legea cu privire la Curtea Constituțională a FR trimite și la răspunderea penală pentru neexecutarea hotărârilor Curții Constituționale. Art. 315 din Codul penal al FR [26] prevede răspunderea penală pentru neexecutarea cu reacredință („злостное” – n.a.) – adică o perioadă îndelungată, deschisă, insistentă și după preîntâmpinări repetate – a hotărârii.

Constatăm în acest context un nivel mai avansat al realizării conceptului răspunderii constituționale în FR pentru neconformarea deciziilor instanței de contencios constituțional, atât în planul consacării legislative, cât și al bazelor teoretice expuse în literatura de specialitate.

Concluzii. Eforturile depuse de CC în ultimii ani, exprimate în evoluția practicii sale jurisdicționale, nu au reușit să depășească starea de ignorare a adreselor sale de către Guvern, și în mod special de către Parlament, ignorare ce constituie *in ipso* atentare la ordinea constituțională. Lipsește un mecanism clar de intervenție și sancționare a autorităților publice și a demnitarilor de rang înalt de către CC în cazul nesoluționării în termen a problemelor expuse în adrese, iar sancționarea este cvasiformală.

Lipsa consacării constituționale sau legale a mecanismului răspunderii constituționale diluează rolul CC de garant al responsabilității statului față de cetățean. Este necesară consacarea legislativă a com-

ponenței delictului constituțional, vizând circumstanțele în care trebuie să intervină CC pentru restabilirea ordinii constituționale, limitele intervenției, sancțiunile și modul de aplicare a acestora, precum și nominalizarea funcțiilor persoanelor responsabile.

Până la consacarea legislativă corespunzătoare, CC: a) poate sugera în actele sale *expressis verbis* reglementările normative ce trebuie aplicate întru realizarea prevederilor constituționale, ca o sancțiune pentru pasivitate, în cazul în care omisiunile nu sînt înlăturate în termen de către Parlament; b) nu poate cere în mod efectiv autorităților publice “executarea adreselor”, ci doar “examinarea” sau cel mult soluționarea lor.

Recenzent:

Teodor CÎRNAȚ,

doctor habilitat în drept,
conf. univ., USM

Referințe bibliografice

1. Codul jurisdicției constituționale, nr. 502 din 16.06.1995. <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=311677&lang=1>.
2. Legea nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311650>.
3. Dicționar explicativ ilustrat al limbii române (coord. E. Dima). Chișinău: Arc: Gunivas, 2007.
4. Constituția Republicii Moldova: comentariu/ coord. de proiect: Klaus Solfrank; red.: Nina Pârțac, Lucia Țurcanu. Ch.: Arc, 2012 (Tipogr. „Europress”), p. 564.
5. Raport general de la al XIV-lea Congres al Conferinței curților constituționale europene în problemele inacțiunii legislative în jurisprudența constituțională (iulie 2008), <http://www.venice.coe.int/files/Bulletin/SpecBull-legislative-omission-f.pdf>.
6. http://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2014/raport_CC_2013_ro.pdf. (vizitat la 06.03.2015).
7. http://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2013/raport_CC_2012.ro.pdf. (vizitat la 06.03.2015).
8. <http://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte%202012/Raport.2011.rom.pdf#page=85&zoom=auto,-250,184>. (vizitat la 06.03.2015).
9. [re-general/Date-statistice&. \(vizitat la 06.03.2015\).](http://www.constcourt.md/tabview.php?l=ro&id=13&t=/Prezenta-

</div>
<div data-bbox=)

10. Hotărârea de Guvern nr. 736 din 03.10.2012 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Justiției. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=344974>.

11. Pct. 6 și pct. 7 din Hotărârea de Guvern nr. 1662 din 23.12.2002 privind modul de executare a hotărârilor Curții Constituționale. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=295892>.

12. Regulamentul privind organizarea internă a Curții Constituționale, aprobat prin decizia Curții nr. AG-4 din 3 iunie 2014. http://constcourt.md/public/files/file/Baza%20legala/r_organizare_interna_cc_19062014.pdf.

13. Raportul Transparency International-Moldova privind rezultatele evaluării a trei piloni/instituții ai/ale Sistemului Național de Integritate: Comisia Electorală Centrală, Curtea de Conturi și Parlamentul. http://www.transparency.md/files/docs/PR_NIS_10.01.14A.pdf.

14. Hotărârea CC nr. 33 din 10.10.2013 privind interpretarea articolului 140 din Constituție. <http://constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=hotariri&docid=471>.

15. Legea nr. 39 din 07.04.1994 despre statutul deputatului în Parlament. <http://lex.justice.md/md/313277/>.

16. Hotărârea explicativă a CC nr. 34 din 11.10.2013 privind modul de executare a hotărârii Curții nr. 27 din 20.12.2011. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=350941>.

17. Legea nr. 780 din 27.12.2001 privind actele legislative. <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=313239&lang=1>.

18. Costachi Gheorghe. Direcții prioritare ale edificării statului de drept în Republica Moldova. Sub red. Șt. I. Guceac, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Istorie, Stat și Drept, Chișinău, 2009.

19. Costachi Gh., Muruianu I. Delictul constituțional ca teme al răspunderii constituționale. În: Jurnalul juridic național: teorie și practică. Iunie, 2014.

20. <http://www.constcourt.md/pageview.php?l=ro&id=11>. (vizitat la 07.03.2015).

21. Decizia CC din 19.03.2013 de respingere a sesizării nr. 1a/2014. <http://constcourt.md/ccdocview.php?tip=adrese&docid=80&l=ro>.

22. A se vedea, de ex., Hotărârea CC nr. 10 din 16.04.2010. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=334342>

23. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_160096/?frame=7.

24. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_170513/?frame=1#p333.

25. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_170513/?frame=8#p1496.

26. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_172586/?frame=395#p5909.